
EVROPSKI CENTAR ZA SLOBODNO VREME I OBRAZOVANJE*

Osnivanje Evropskog centra za proučavanje slobodnog vremena i obrazovanja preporučila je Regionalna konferencija za obrazovanje odraslih i slobodno vreme. Tu konferenciju je organizovala Čehoslovačka komisija za saradnju sa UNESCO-m, uz UNESCO-vu saglasnost i pomoć. Centar je osnovan u Pragu, 1965. godine.

Izvod iz preporuke Konferencije, koja se odnosi na osnivanje Evropskog centra za proučavanje slobodnog vremena i obrazovanje, glasi:

»Konferencija *smatra* da proučavanja, koja su potrebna za razvoj međunarodne saradnje u oblasti obrazovanja odraslih, treba da usmerava, prati i rezultate objavljuje jedno jedinstveno i odgovorno telo;

svesna je vrednosti koordinacije i podsticaja koje mogu da pruže institucije kao što su Skandinavska regionalna komisija za kulturu ili Evropski centar za koordinaciju istraživanja i dokumentaciju u oblasti društvenih nauka u Beču,

i stoga *traži* da UNESCO podrži stvaranje jedne stalne evropske institucije u čijoj će delatnosti i sâm učestvovati.

Ta institucija treba da ima sledeće zadatke:

— da prikuplja i širi svu dokumentaciju koja se odnosi na probleme razmatrane tokom Konferencije;

*) European Centre for Leisure and Education, Prag, 1970.

- da preuzima ili pruži podršku proučavanjima koja traži Konferencija, da prati njihov razvoj i osigura objavljivanje njihovih rezultata;
- da organizuje radne sastanke i susrete koji se odnose na te teme;
- da sarađuje sa merodavnim institucijama.

U vezi sa ovom preporukom napravljen je sporazum o osnivanju Evropskog centra za proučavanje slobodnog vremena i obrazovanja između vlade Čehoslovačke Socijalističke Republike (koju je predstavljala Čehoslovačka akademija nauka) i UNESKO-a, a koji obuhvata koordinaciju i dokumentaciju u oblasti proučavanja slobodnog vremena i obrazovanja odraslih. Centar je formiran početkom 1968. godine sa sedištem u Pragu 1, Jiřská 1, u zgradi Instituta za filozofiju i sociologiju pri Čehoslovačkoj akademiji nauka.

Zadaci Centra

Osnovni zadaci, koji proizlaze iz preporuke Regionalne konferencije iz 1965. godine i iz sporazuma između UNESKO-a i Čehoslovačke akademije nauka, su sledeći:

- a) Stvaranje veza sa evropskim institucijama koje su zainteresovane za proučavanje slobodnog vremena, kulturnih delatnosti i obrazovanja odraslih i pomaganje koordinacije njihovih delatnosti.
- b) Objavljivanje dokumentacionih i bibliografskih materijala do kojih je mogućno doći, a koji se odnose na stanje istraživanja o slobodnom vremenu u raznim evropskim zemljama.
- c) Izdavanje časopisa u kome će se objavljivati najzanimljiviji materijali nacionalne proizvodnje iz oblasti društvenih nauka, a koji se odnose na slobodno vreme; na ovaj način podsticati istraživanja u toj oblasti, a posebno voditi računa o obrazovnom vidu korišćenja slobodnog vremena i mogućnostima njegovog planiranja.

Evropski centar za proučavanje slobodnog vremena i obrazovanja stupio je u vezu sa izvesnim brojem institucija iz svih evropskih zemalja (lista data na kraju ovog teksta). Obrazovana su dva savetodavna tela da bi se osigurali zadaci Evropskog centra. To su: u Čehoslovačkoj, *Naučni savet*, čiji članovi su istaknuti čehoslovački stručnjaci u oblasti sociologije, psihologije, pedagogije i ekonomije; na međunarodnom nivou — *Savetodavni komitet*, čiji su članovi:

Prof. Joffre DUMAZEDIER, Centar za sociološke studije, Francuska

Dr Suzanne FERGE, Istraživačka grupa za sociologiju, Mađarska akademija nauka, Mađarska

Dr Blanka FILIPCOVA, Institut za filozofiju i sociologiju, Čehoslovačka akademija nauka, Čehoslovačka

Dr Anna LORENZETTO, Nacionalni savez za borbu protiv nepismenosti, Italija

G-đa Raili RUUSALA, Odbor za slobodno vreme, Finska

Prof. Erwin K. SCHEUCH, Institut za komparativna proučavanja društva, Univerzitet u Kelnu, Savezna Republika Nemačka

Prof. Harald SWEDNER, Odeljenje za sociologiju, Univerzitet u Lundu, Švedska

Prof. Jan. SZCZEPANSKI, Institut za filozofiju i sociologiju, Poljska akademija nauka, Poljska.

Značajan deo rada Evropskog centra za proučavanje slobodnog vremena i obrazovanja predstavlja stvaranje *međunarodnih radnih grupa*.

Do sada su obrazovane tri radne grupe:

1. Grupa koja se bavi problemima slobodnog vremena omladine; u njoj učestvuju: Belgija, Čehoslovačka, Finska, Mađarska, Norveška, Poljska i Jugoslavija.
2. Grupa koja se bavi problemima obrazovanja odraslih; učestvuju: Čehoslovačka, Francuska, Velika Britanija, Mađarska, Holandija, Poljska, Švajcarska i SSSR.
3. Grupa koja se bavi problemima slobodnog vremena i kulture; među učesnicima su: Kanada, Čehoslovačka, Francuska, Savezna Republika Nemačka, Švedska i Švajcarska.

Glavni zadatak ovih radnih grupa sastoji se u prikupljanju osnovne dokumentacije, procenivanju stanja istraživanja i organizovanju tematskih simpozijuma.

Sastanci i savetovanja

Međunarodni savetodavni komitet Evropskog centra za proučavanje slobodnog vremena i obrazovanje sastao se tri puta u Pragu i to: u septembru 1968, u maju 1969. i u junu 1970. Učesnici su razmatrali sadržinu i perspektive

delatnosti Centra; u ovom okviru naročito su razmotrene njegove dokumentacione i izdavačke aktivnosti, metodološki problemi istraživanja slobodnog vremena kao i programi radnih grupa za slobodno vreme omladine i za obrazovanje odraslih i slobodno vreme. Program je takođe uključivao pripreme za Međunarodni kongres sociologa u Varni (1970).

Međunarodni sastanak posvećen problemima dokumentacije i bibliografije održan je u Pragu, novembra 1969. na kome su učestvovali predstavnici jednog broja evropskih zemalja. Sastanak je imao sledeće zadatke: postaviti konkretne zadatke dokumentacionog odeljenja, naročito na polju međunarodne tekuće bibliografije, retrospektivnih nacionalnih bibliografija, listu deskriptora, popis evropskih institucija zainteresovanih za slobodno vreme i pregled definicija slobodnog vremena.

Međunarodni kolokvijum o metodološkim problemima istraživanja slobodnog vremena održan je u Bergiš Gladbahu, u Saveznoj Republici Nemačkoj, u saradnji sa Institutom za komparativna istraživanja društva Univerziteta u Kelnu. Ovom prilikom je ostvaren i radni sastanak grupe za probleme komparativne analize statističkih podataka o slobodnonovremenskim aktivnostima u sedam razvijenih društava (zemalja) (projekt profesora Dimazedijea).

Međunarodni kolokvijum o problemima slobodnog vremena dece i omladine ostvaren je u saradnji sa Centrom za vanškolsko obrazovanje iz Zagreba (u Baškom Polju), u septembru 1969.

Međunarodna konferencija o problemima obrazovanja odraslih i korišćenju slobodnog vremena ostvarena je u saradnji sa Mađarskim udruženjem za popularizaciju naučnih znanja, u septembru 1970. u Budimpešti.

U saradnji sa Nacionalnom komisijom za UNESCO Savezne Republike Nemačke, Evropski centar priprema konferenciju o slobodnom vremenu odrasle omladine, koja će se održati 1971. godine.

Narednih godina biće posvećena velika pažnja problemima *dokumentacije i bibliografije*; ovi problemi će se razmatrati na međunarodnom sastanku u Pragu ili u Parizu početkom 1971. god.

Tokom 1971—1972. godine pripremaće se regionalna konferencija o sociološkim, pedagoškim i psihološkim aspektima neprekidnog obrazovanja u modernom društvu; ova konferencija može da postane deo priprema za planiranu treću svetsku konferenciju o obrazovanju odraslih.

Evropski centar priprema konferenciju o teoretskim i metodološkim problemima komparativnih pregleda, koja treba da postane polazna tačka za procenjivanje postojećih komparativnih pregleda, a naročito u oblasti slobodnog vremena.

Dokumentaciona delatnost

Tokom kratkog vremena svoga postojanja, dokumentaciono odeljenje Evropskog centra za proučavanje slobodnog vremena i obrazovanja postavilo je biblioteku, koja sada ima oko hiljadu knjiga koje se, u najvećoj meri, odnose na probleme slobodnog vremena, obrazovanja odraslih i masovne kulture. Biblioteka dobija kupovinom ili razmenom preko četrdeset časopisa, kao i interne umnožene materijale institucija sa kojima Centar saraduje.

Glavni zadatak dokumentacionog odeljenja u sadašnjem periodu je priprema serije retrospektivnih nacionalnih bibliografija o slobodnom vremenu i međunarodne tekuće bibliografije koja obuhvata ovu temu za 1970. godinu. Bibliografije se pripremaju u saradnji sa nacionalnim naučnim institucijama. Kao prva sveska ove serije objavljena je mađarska bibliografija o slobodnom vremenu, sa anotacijama za period 1960—1969. Kao druga sveska ove serije štampa se čehoslovačka bibliografija za isti period, dok je bibliografski rad za Poljsku i Jugoslaviju u završnoj fazi izdavanja. Prethodni sporazumi o prikupljanju nacionalnih bibliografija postignuti su sa Finskom, Holandijom i Sovjetskim Savezom. Istovremeno se priprema međunarodna bibliografija za 1970. godinu.

Drugi zadatak je priprema međunarodnog pregleda institucija koje su sa raznih aspekata zainteresovane za probleme slobodnog vremena na naučnom nivou.

U isto vreme dokumentaciono odeljenje saraduje na izradi metodoloških principa za bibliografiju i dokumentaciju u ovoj oblasti, a naročito na izradi predmetnih odrednica. Izvršen je eksperiment da se napravi popis definicija iz proučene literature i nekih stvarnih, pre svega statističkih podataka, koji bi mogli da u buduće posluže za upoređivanje rezultata istraživanja na međunarodnom nivou.

Izdavačka delatnost

Izdavačko odeljenje Evropskog centra za proučavanje slobodnog vremena i obrazovanja posebnu pažnju posvećuje pripremi i publikovanju biltena »Društvo i slobodno vreme« (*Society and Leisure*); prvi i drugi broj su objavljeni na engleskom jeziku 1969. godine.

Prvi broj sadrži teoretske članke J. Dumazediera i N. Samuela (Francuska), B. Filipcove i V. Jestrába (Čehoslovačka), L. Hrdýa (Čehoslovačka), M. F. Lanfanta (Francuska), M. Prosenca (SRN); zatim donosi izveštaje o međunarodnom projektu o budžetu vremena (A. Schneider), o istraživanju slobodnog vremena u Finskoj (R. Aalto), o radu Sociološke grupe za proučavanje slobodnog vremena u Francuskoj (C. Guinchat), istraživanju slobodnog vremena u Mađarskoj (S. Ferge), Jugoslaviji (K. Boh), Saveznoj Republici Nemačkoj (A. Schneider), i proučavanju odnosa omladine prema radiju, televiziji i filmu u Slovačkoj (O. Bakoš). Na kraju, broj donosi pregled knjiga koji obuhvata knjigu H. Klutha o slobodnom vremenu i izveštaj o Kolokvijumu o slobodnom vremenu dece i omladine koji je pripremljen u Jugoslaviji.

Drugi broj donosi četiri osnovna članka o problemima teorije i prakse slobodnovremenskih delatnosti od H. Swednera (Švedska), S. R. Parkera (Velika Britanija), N. Elias i E. Dunninga (Velika Britanija) i M. F. Lanfanta (Francuska). Deo koji se odnosi na istraživačke projekte sadrži priloge o uticaju okoline (A. S. Dolven — Norveška), načinu života i kulturnim modelima u Mađarskoj (J. H. Sas, J. Kónya, A. Losonczy), o ulozi kulture i korišćenju slobodnog vremena u Poljskoj (M. Churán), o skandinavskom istraživanju pozorišta kao društvenoj instituciji (H. Swedner), poređenje filmske publike u SSSR-u, Poljskoj i Čehoslovačkoj (I. Savický), pregled sredstava masovnih komunikacija u jednoj industrijskoj sredini u Slovačkoj (E. Bakošová), uticaj privrženosti crkvi na aktivnosti u slobodnom vremenu u Saveznoj Republici Nemačkoj (F. Höbermann). U delu posvećenom pregledu knjiga i zabeleškama prikazane su knjige iz jednog broja evropskih zemalja.

Od 1970. godine bilten »Društvo i slobodno vreme« se izdaje kao tromesečna publikacija posvećena jednoj temi. Broj 1/1970 je posvećen problemima slobodnog vremena omladine i objavljuje osnovna saopštenja sa Kolokvijuma o slobodnom vremenu dece i omladine koji je održan u jesen 1969. u Baškom Polju. Sadrži, takođe, dva izveštaja o istraživanju omladine u Finskoj (R. Aalto) i u SR Nemačkoj (V. Graf Blücher). Bibliografski deo je posvećen knjigama o slobodnom vremenu omladine u Čehoslovačkoj, Poljskoj, SSSR-u i Jugoslaviji. Broj 2/1970. odnosiće se na probleme masovne kulture, broj 3/1970. na obrazovanje odraslih, a broj 4/1970. na slobodno vreme i planiranje grada i sela.

U okviru svoje izdavačke delatnosti Evropski centar za proučavanje slobodnog vremena i obrazovanja pripremio je četiri informacije (*Newslet-*

ters): prva o Kolokvijumu o slobodnom vremenu, održanom u Bergiš Gladbahu u SR Nemačkoj, aprila 1969; broj 2 je posvećen drugom međunarodnom sastanku Evropskog centra za proučavanje slobodnog vremena i obrazovanja, u Pragu, maja 1969; treći, međunarodnom sastanku dokumentalista u Pragu, novembra 1969, a četvrti — trećem međunarodnom sastanku Evropskog centra za proučavanje slobodnog vremena i obrazovanja u Jilovištu, blizu Praga, juna 1970.

Pod pokroviteljstvom Evropskog centra za proučavanje slobodnog vremena i obrazovanja takođe je završen čehoslovački deo statistike koji se odnosi na jedno međunarodno uporedno istraživanje slobodnog vremena i kulture (projekt prof. Dimazedijea); on sadrži osnovne podatke o slobodnovremeskim aktivnostima u Čehoslovačkoj. Da bi se tabele ove publikacije mogle šire da koriste, štampan je na engleskom jeziku vodič pod naslovom »Leisure in Czechoslovakia« (Slobodno vreme u Čehoslovačkoj), u jesen 1969.

Saradnja sa drugim institucijama

Evropski centar je uspostavio veze sa mnogim institucijama i organizacijama, kako u Evropi tako i u prekomorskim zemljama. Ovde se navode samo one institucije sa kojima Centar redovno saraduje i sa kojima razmenjuje publikacije i dokumentacione materijale.

MEĐUNARODNE INSTITUCIJE

UNESCO, Pariz:

Sektor za obrazovanje odraslih:

Odeljenje za obrazovanje odraslih i aktivnosti omladine

Odeljenje za vanškolsko obrazovanje

Odeljenje za dokumentaciju, biblioteke i arhive

Odeljenje društvenih nauka.

Evropski centar za koordinaciju istraživanja i dokumentaciju u oblasti društvenih nauka, Beč

UNESKO-v institut za obrazovanje, Hamburg

OUN, Sektor za društvene poslove, Ženeva

BITS, Međunarodni biro za društveni turizam, Brisel

EVROPSKI CENTAR

Evropski ured za obrazovanje odraslih, Bergen

Međunarodni institut za proučavanje rada,
Ženeva

ILO, Međunarodna organizacija rada, Ženeva

IRA, Međunarodna organizacija za rekreaciju,
Ženeva (Njujork)

ISA, Međunarodno sociološko udruženje, Istra-
živački odbor za slobodno vreme i kulturu,
Montreal

BELGIJA

Institut za sociologiju, Slobodni univerzitet u
Briselu

Nacionalni centar za sociologiju rada, Brisel

KANADA

Odeljenje za obrazovanje odraslih, Ontario, In-
stitut za proučavanje obrazovanja, Toronto

Odeljenje za sociologiju, Univerzitet u Montrealu

ČEHOSLOVAČKA

Karlov univerzitet, Institut za proučavanje
obrazovanja nastavnika, Prag

Odeljenje za slobodno vreme, Institut za filozofi-
ju i sociologiju, Čehoslovačka akademija nauka

Odeljenje za sociologiju i psihologiju, Fakultet
za rukovođenje, Praška škola za ekonomske
nauke

Institut za obrazovanje odraslih, Prag

Sociološki institut, Slovačka akademija nauka,
Bratislava

Pedagoški institut za društvena istraživanja
omladine i savetodavna služba za obrazovanje,
Prag

Rekreološko društvo, Brno

Istraživački institut za kulturu i javno mnjenje,
Bratislava

Slovački institut za film, Bratislava

Socijalistička akademija, Prag

EVROPSKI CENTAR

Državna biblioteka Češke Socijalističke Republike, Prag

DANSKA

Danski nacionalni institut za društvena istraživanja, Kopenhagen

FINSKA

Odbor za slobodno vreme, Tapiola

Odeljenje za sociologiju, Univerzitet Tampere

Institut za sociologiju, Univerzitet u Helsinkiju

Biblioteka fakulteta društvenih nauka, Univerzitet u Helsinkiju

FRANCUSKA

Centar za sociološke studije, Studijska grupa za slobodno vreme i narodnu kulturu, Pariz

Centar za proučavanje masovnih komunikacija, Pariz

Evropski savet, Strasbur

Univerzitetski centar za ekonomsku i društvenu saradnju (CUCES)

Nacionalni institut za obrazovanje odraslih, Nansi

DEMOKRATSKA REPUBLIKA NEMAČKA

Nemački pedagoški centralni institut, Berlin

Skola za ekonomske nauke, Institut za planiranje potrošnje i životni standard, Berlin

SAVEZNA REPUBLIKA NEMAČKA

Centralne arhive za empirijska proučavanja društva, Univerzitet u Kelnu

EMNID-Institut za društvena istraživanja, Bielefeld

Evangelistička akademija, Loccum

Nemački institut za međunarodna pedagoška istraživanja, Frankfurt

Nemački institut za omladinu, Minhen

EVROPSKI CENTAR

Institut za komparativna proučavanja društva,
Univerzitet u Kelnu

Seminar za društvene nauke, Univerzitet u Ham-
burgu

Radno udruženje »Slobodno vreme i rekreacija«,
Diseldorf

VELIKA BRITANIJA

Centar za proučavanje savremene kulture, Uni-
verzitet u Bermingemu

Centar za urbana i regionalna proučavanja, Uni-
verzitet u Bermingemu

Odeljenje za obrazovanje odraslih i vanuniver-
zitetske studije, Univerzitet u Liverpulu

Odeljenje za sociologiju, Univerzitet u Lesteru

Nacionalni institut za obrazovanje odraslih
(NIEA), London

MADARSKA

Mađarsko udruženje za popularizaciju naučnih
znanja, Budimpešta

Institut za kulturu, Budimpešta

Istraživačka grupa za sociologiju, Mađarska
akademija nauka, Budimpešta

ITALIJA

Nacionalni savez za borbu protiv nepismenosti,
Rim

HOLANDIJA

Centar za dokumentaciju iz društvenih nauka i
informacije o literaturi Saveta za društvene
nauke, Holandska kraljevska akademija nauka,
Amsterdam

Holandski centar za obrazovanje odraslih, Amers-
foort

Organizacija za društvena istraživanja Holand-
skih univerziteta (SISWO), Amsterdam

EVROPSKI CENTAR

NORVEŠKA

Norveški institut za istraživanja građevinarstva,
Oslo

POLJSKA

Geografski institut, Poljska akademija nauka,
Varšava

Institut za rad, Varšava

Institut za filozofiju i sociologiju, Poljska
akademija nauka, Varšava

ŠVEDSKA

Odeljenje za sociologiju, Univerzitet u Lundu

Švedska radio-korporacija, Štokholm

ŠVAJCARSKA

Centar za istraživanja regionalne antropologije,
Ženeva

Pro Juventute, Ciriš

Švajcarska federacija za obrazovanje odraslih
(SFAE), Ciriš

SAD

Centar za diplomce, Studentski grad, Njujork

Institut za proučavanje slobodnog vremena, Uni-
verzitet Južne Floride, Tampa

Nacionalno udruženje za rekreaciju i parkove,
Vašington

Istraživanje rekreacije i planiranje objekata za
rekreaciju, Državni univerzitet, Mičigan

SSSR

Institut za određena društvena istraživanja, Aka-
demija nauka SSSR, Moskva

Institut za ekonomiku i organizaciju industrij-
ske proizvodnje, Novosibirsk

Sovjetsko sociološko udruženje, Moskva

JUGOSLAVIJA

Centar za vanškolsko obrazovanje, Zagreb

Zavod za proučavanje kulturnog razvitka, Beograd

Filozofski fakultet, Zagrebački univerzitet

Institut za sociologiju i filozofiju, Ljubljanski univerzitet.

Saradnici Evropskog centra

U radu Evropskog centra učestvuje više spoljnih saradnika. Biće navedeni samo neki:

Rukovodilac radne grupe za komparativna istraživanja slobodnog vremena i kulture:
Prof. Joffre Dumazedier

Rukovodilac radne grupe za slobodno vreme omladine:
Prof. Dr Jaroslav Kohout

Rukovodilac radne grupe za obrazovanje odraslih:
Vanr. Prof. Dr Jifi Kotásek

Sa punim radnim vremenom u Evropskom centru za proučavanje slobodnog vremena i obrazovanja zaposleni su sledeći saradnici:

Rukovodilac izdavačkog odeljenja:
Dr Eva Pavlátová

Rukovodilac dokumentacionog odeljenja:
Dr Ivan Savický

Dokumentalist:
Hana Wiškovská

Organizacioni sekretar:
Ing. Alena Soudková

(Prevela sa engleskog
DOBRINKA HADŽI-SLAVKOVIĆ)